

CEZAR PETRESCU

FRAM, URSUL POLAR

CUPRINS

I.	O reprezentație de adio la Circul Struțki în iarna anului 1924.....	5
II.	Fram face nazuri.....	22
III.	După ce a plecat circul.....	42
IV.	În Arca lui Noe.....	61
V.	Fram s-a născut departe, în înghețurile polare.....	72
VI.	Omul, câinele și pușca.....	85
VII.	„Numele tău va fi Fram“.....	100
VIII.	Îndărăt spre oceanul polar.....	113
IX.	În ostrovul pustiu de la capătul pământului.....	131
X.	Cea dintâi întâlnire.....	143
XI.	Bufonul oceanului polar.....	162
XII.	Prietenii lui Fram din orașele de departe nu l-au uitat.....	176
XIII.	Fram și-a găsit un prieten mic în noaptea polară.....	219
XIV.	Fram se leapădă singur de micul său prieten.....	234
XV.	Nanuc.....	255
XVI.	Sfârșitul.....	278

I.

**O reprezentație de adio la Circul Struțki
în iarna anului 1924**

Tigrii intrau în arenă unul câte unul.
Pasul lor era mlădios pe nisip. Moale, catifelat,
fără vuiet.

Nu ridicau nici în dreapta, nici în stânga ochii lor galbeni ca de sticlă. După gratii, mulțimea din staluri privea cu răsuflarea înfiorată de teamă și de nerăbdare.

Dar pentru tigrii de Bengal nu se afla pe lume această mulțime. Nu merita nici o privire. Pentru dâșii, acum o singură făptură omenească era: femeia din mijlocul arenei, înfășurată în rochia cu solzi aurii și cu pietre scânteietoare.

Ochi ei luceau tot așa de arzători ca ochii tigrilor. Numai că ochii verzi ai femeii erau poruncitori și neîndurați, pe când în ochii fiarelor se citea o mare și istovită supunere.

Privirile lor se căutau, se așteptau, se întâlneau. Era destul atât ca să se înțeleagă.

Ochii femeii străpungeau; ochii fiarelor coborau în pământ. În mâna întinsă se legăna un bici cu canaf de mătase. Vârful biciului arăta locul fiecăruia:

– Tu aici!... Tu dincoace!... Tu dincolo!...

Iar tigrii își luau fiecare locul știut, fără împotrivire, înaintând cu pașii lor de gumă, balansându-și cozile grele și lungi.

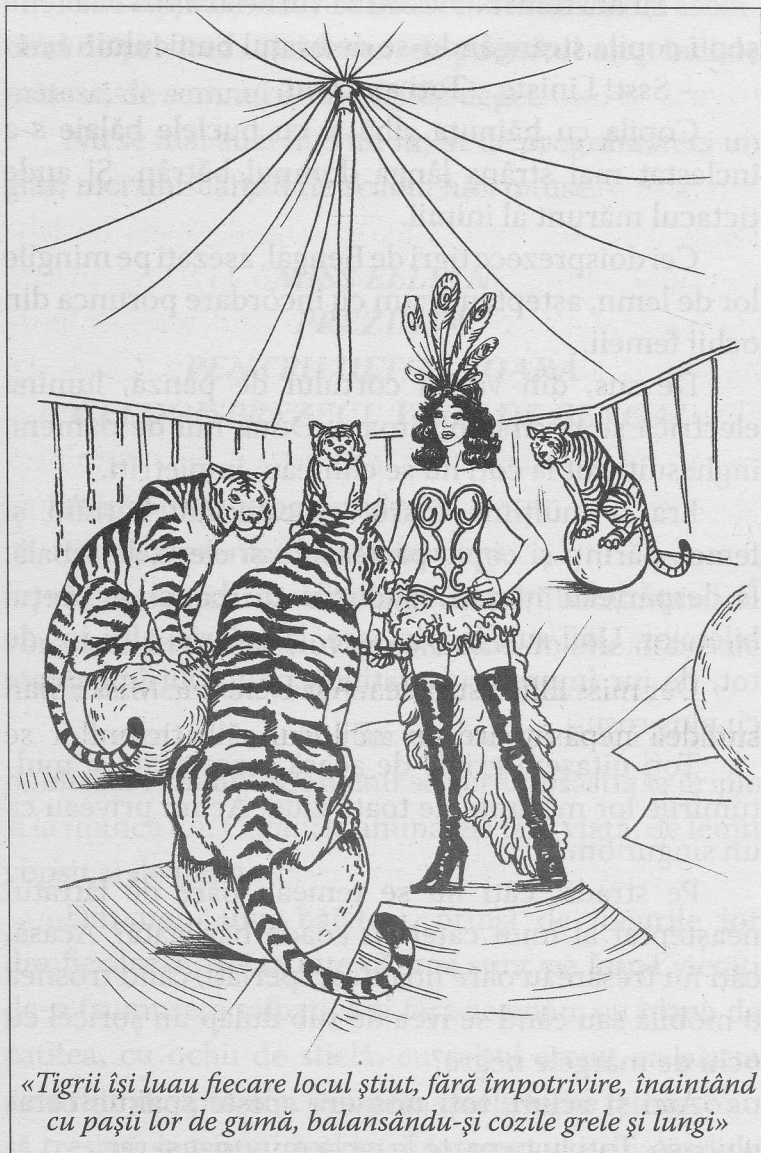
Șase mingi uriașe de lemn se aflau înșirate de o parte. Șase de cealaltă parte. Tigrul pipăia cu laba rotundul lemnului. Se înălța cu o zvâcnire ușoară și lină. Se așeza ca o pisică pe vârful unui stâlp de poartă. Pe urmă aștepta rândul celorlalți. Căscă. Își zbârlea mustățile țepoase; arăta cerul gurii și colții.

În inima privitorilor tremura un fior. În mintea lor stăruia un gând. Toți știau că, într-o singură clipă, dinții aceștia tăioși și puternici, labele cu ghearele de fier ar putea sfâșia, ca pe un pui de vrabie, pe femeia cu rochia de solzi aurii și pietre sclipitoare.

Dar miss Ellian surâdea. Așa o chema. Miss Ellian surâdea nepăsătoare. În mijlocul sălbăticiunilor se afla singură. Fără nici o armă. Atât doar: un bici cu șfichi de mătase și privirea ei.

Numai cu atât ea prefăcea doisprezece tigri de Bengal în douăsprezece pisici blânde și ascultătoare.

– Toată puterea împlânzitoare e în ochi! vorbi un domn bătrân, chiar în fața gratiilor, către nepoțica de alături. Dacă privirea slăbește o singură dată, dacă tigrii simt că dresorul se gândește în altă parte sau că îl prinde frica, atunci toți se năpustesc și...

«Tigrii își luau fiecare locul știut, fără împotrivire, înaintând cu pașii lor de gumă, balansându-și cozile grele și lungi»

– Eu mă tem! Nu vreau să vorbești așa... Mă tem! șopti copila strângându-se de brațul bunicului.

– Ssst! Liniște... Toți au tăcut.

Copila cu hăinuța albă și cu buclele bălaie s-a încleștat mai strâns lângă domnul bătrân. Și aude tictacul mărunț al inimii.

Cei doisprezece tigri de Bengal, așezați pe mingile lor de lemn, așteptau acum cu încordare porunca din ochii femeii.

De sus, din vârful cortului de pânză, lumina electrică se revărsa orbitoare. Două mii de oameni, înghesuiți cot la cot, nu se clinteau, împietriți.

Era o mulțime foarte amestecată: bătrâni și femei, părinți și copii, profesoare și eleve de școală. Îi despărțeau numai rândurile de bănci și prețul билетelor. Unii sus, în picioare, la galerie; alții jos de tot, de jur împrejurul grătilor, pe fotolii îmbrăcate cu pluș roșu.

Toți uitaseră grijile de acasă, necazurile și mulțumirile lor mărunte de toată ziua. Acum priveau ca un singur om.

Pe stradă, câți nu se temeau oare de lătratul neașteptat al unui cățel cu coada bârligată? Acasă, câți nu tresăreau oare noaptea, speriați, când trosnea o mobilă sau când se ivea de sub dulap un șoricel cu ochi de mărgele negre?

Aici și acum, toți uitaseră aceste spaime caraghioase. Toți luau parte la ceva minunat și rar.

Respect pentru oameni și cărți

Douăsprezece fiare sălbatice, îmblânzite și ascultând de privirea unei femei, de pocnetul unui bici de mătase, de semnul unui vârful de deget.

Nu se mai auzi nici un fâșâit de program, nici un glas, nici un scârțâit de scaun, nici o tuse.

**MISS ELLIAN
PREZINTĂ
PENTRU ULTIMA OARĂ
CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL**

Așa spunea programul.

Era reprezentația cea din urmă.

Mâine, circul își va strânge cortul. Toate animalele vor pleca în trenul cu vagoane albe, în alte orașe ale lumii. Poate nu se vor mai întoarce niciodată.

Va rămâne în urma lor un loc gol lângă grădina publică a orașului. Oamenii se vor împrăștia la grijile și la munca lor. Copiii, la animalele fără viață, de lemn vopsit și de pâslă.

Din nou, unii băiețași, prinși de jocurile lor din fiecare zi, au să uite că mai sunt pe lume vietăți de-o frumusețe sălbatică și fără seamăn: cu blana de catifea, cu ochii de sticlă, cu saltul arcuit ca piatra azvârlită din praștie. Din nou, unele fete fricoase au să tresară speriate când latră într-o curte un câțel cu

respect pentru oameni și cărți

coadă bârligată sau când fuge prin casă un șoricel ca o jucărie cu resort.

De aceea s-au adunat toți și toate încă o dată, să vadă cele două minuni ale Circului Struțki la reprezentația de adio din iarna anului 1924.

MISS ELLIAN
CU CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL
ȘI
FRAM, URSUL POLAR

Tigrii așteptau în cerc, pe mingile lor de lemn.

Femeia înfășurată în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare făcu un pas îndărăt. Își împinse cu piciorul coada rochiei foșnitoare și făcu un semn rotit de chemare cu biciul.

În douăsprezece salturi egale și zvelte, tigrii au fost lângă ea. S-au lungit împrejur cu boturile culcate pe pământ. Acum, se părea că în jurul femeii s-a deschis o floarea-soarelui uriașă, alcătuită din douăsprezece petale portocalii, brăzdate cu dungi de un negru lucios și catifelat.

Mâna femeii începu a dezmierda capetele rotunde, urechile moi, boturile umede. Îi alinta. Era mulțumită.

Fetița se rușină la gândul că pe dânsa, acasă, n-o asculta nici Pufuleț, pisoii, care acum o săptămână, când se jucau mai voioși, tam-nisam a zgâriat-o pe obraz.

Iar mai sus, într-o bancă din fund, un băiețel cu nasul cam cârn și cu ochi sclipitori se înălțase în vârful picioarelor ca să vadă mai bine.

Era Petruș, feciorul cel mai mic al unui muncitor de la o fabrică din oraș. Ca mulți alți băiețași, dăduse târcoale ciroului o săptămână întreagă și adunase ban cu ban prețul biletului de intrare. Voia acum să nu-i scape nimic din tot ce se întâmpla. Doar nu degeaba de atâtea și atâtea ori citise afișele cu cea mai încordată atenție, fără să-i pese de frig și de lapoviță. Și nu degeaba tot de atâtea seri se uita cu jind de afară, la lumea care intra pe ușă. Acum când în sfârșit a pătruns înăuntru, cum să nu fie el numai ochi și urechi?

Miss Ellian, din mijlocul tigrilor, a ridicat brațele cu un semn de eliberare. Pe urmă a pocnit din bici. Tigrii s-au prelinș cu pași de gumă la locul lor și începură să aștepte neclintiți pe mingile lor de lemn. Femeia, în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare, a ridicat un cerc de hârtie; a aprins altul pe un picior de fier.

Alt pocnet de bici.

Unul câte unul, tigrii se desprind de pe mingile lucioase. Cu un salt prelung trec prin cercul de hârtie, abia ating pământul și se mai avântă o dată, lin și întins, prin cercul celălalt de flacăra.

Dar tigrul cel mai îndărătnic și mai tânăr a ocolit privirea poruncitoare. Încercând să se strecoare tiptil pe sub cercul aprins, se preface că n-a priceput.

Se așază la locul lui, pe mingea de lemn, și căscă lung, leneș, plictisit.

– E Rajah. Îl cheamă Rajah! șopti copila. Îl cunosc eu de la reprezentația de duminica trecută. E cel mai rău...

Femeia cu biciul nu l-a strigat pe nume. Nici nu l-a atins cu șfichiul de mătase. Nici n-a bătut mânioasă cu vârful pantofului în nisip. L-a privit pătrunzător o singură dată și a înălțat cercul.

Tigrul arată colții rânjind.

– Eu mă tem! Hai să mergem acasă, mă tem!... se înfricoșă fetița, înfigându-și prin haină unghiile mici în brațul bunicului.

N-avea însă de ce se teme fetița cu ochii albaștri, cu paltonașul alb și cu părul cârlionțat sub căciulița tot albă.

Privirea de oțel a îmblânzitoareii a fost și de astă dată mai puternică decât îndărătnicia tigrului tânăr și dârz.

Rajah a plecat botul în pământ. A coborât cu pași mlădioși de pe mingea de lemn. Și-a încordat mușchii sub blana catifelată și a săgetat din două salturi, dincolo de cele două cercuri, dintre care unul de văpaie.

Pe urmă s-a așezat cuminte la loc. Ochii lui cereau pocăință, iertare. Știa ce-l așteaptă.

Îndată ce se va întoarce în cușca lui, răsplata are să-i fie câteva lovituri ascuțite peste bot, cu un bici dureros de curea, nu cu șfichiul delicat de mătase al biciuștei de la reprezentație. Iar la ceasul hranei, în loc de porția de carne crudă, o găleată cu apă. Pedeapsa aceasta o cunoștea. După cum cunoștea și cealaltă înfățișare a femeii cu rochia de solzi aurii și cu pietre scânteietoare. Cunoștea înfățișarea cealaltă a ei, așa cum n-a văzut-o nimeni din toată mulțimea adunată în loji, în staluri și în galerii. Atunci miss Ellian își leapădă haina sclipitoare de reprezentație. E îmbrăcată într-o tunică veche de piele, cu o fustă scurtă și plină de pete. Nu mai surâde fermecător, împărțind sărutări pe vârful degetelor, când publicul aplaudă de se clatină cirul.

Atunci apucă biciul de curea cu vârful de plumb și drugul de fier ascuțit, țipă cu glas răgușit, lovește și împunge în carnea tigrilor cu drugul de fier. E crudă cu dâșii, fiindcă directorul cirului, un om mai crunt și mai nesățios decât fiarele, nu îngăduie nici o abatere de la poruncile sale. Mereu i se pare că toți nu lucrează îndestul. Mereu vrea numere tot mai îndrăznețe în program. Mereu răcnește că toți mănâncă de pomană:

– Am să vă arunc pe drumuri, ca să muriți de foame!

Trece printre dresori, veșnic tunând și fulgerând. Dresorii, speriați, se răstesc atunci și ei la animale. Toți suferă, toți rabdă. Toți știu că n-au nici o scăpare. Din muncă și suferința lor, din nenumăratele amenzi, directorul se îmbogățește zi cu zi și reprezentație cu reprezentație. El e fiara cea mai fioroasă și mai nesățioasă din tot cercul.

Acestea se petrec însă acolo, în cuștile dosnice ale animalelor, după ce pleacă mulțimea și după ce luminile se sting.

Știe Rajah, tigru cel tânăr și neastâmpărat, el mai știe că acuși un semn al biciului are să-l cheme în mijlocul arenei.

Mâinile femeii au să-i descleșteze gura... Pe urmă, are să-și așeze capul cu păr ondulat între dinții lui, tocmai fiindcă el este cel mai nesupus și mai crud, iar miss Ellian vrea să arate că nu are nici o teamă, nici una. Așa face de trei seri în șir. Ce-ar fi atunci să strângă puțin, numai puțin dinții? Ar trosni oasele ca o coajă de ou. Așa cum trosnesc coastele antilopelor, când în viața lui liberă din codrii de la celălalt capăt al lumii sărea din ascunzișuri să-și sugrume prada.

Rajah căscă pe marginea lui de lemn.

Știa că aceasta n-are s-o facă niciodată. El e în puterea oamenilor acum.

Iar privirea verzuie și arzătoare a dresoarei îi nimicește orice încercare de împotrăvire. E tot așa de netrebnic acum ca maimuțele cele urâte și slugarnice, care se milogesc în cușca menajeriei să capete alune americane și mandarine.

Tigrul lăsă pleoapele pe ochii sticloși, cu lumina îngustă și oblică, așa cum sunt pisicile la amiază. Nu mai vedea acum nici pe miss Ellian, nici mulțimea de jur împrejurul gratiilor.

Vedea ceea ce trăiește el întotdeauna, când închide pleoapele.

O pădure cu frunze late, cu desișuri nepătrunse, cu liane spânzurate până în pământ. E zbor acolo de păsări cu pene de toate culorile curcubeului: păuni care trec cu foșnet mățos, păsări colibri mici ca insectele și fluturi mari ca păsările. Se leagănă oare dintr-un copac o creangă sau un șarpe? Foșnește oare numai adierea vântului sau se strecoară printre foile late alt tigr, străin? Este acolo, da! Este acolo o margine de apă cu tufe de bambus. Cât de bine cunoaște locul acela!... De câte și de câte ori nu aștepta acolo, de câte ori nu pândea pitulat, la adăpătoarea antilopelor? Aștepta un ceas, două; aștepta până noaptea târziu. Își schimba locul după vânt, ca adierea molcomă să nu ducă mirosul lui. Antilopele soseau. Două, trei, câteodată una singură... Privea